

Н.В. ЧОРНЕНЬКА (УКРАЇНА, ЛЬВІВ)
ТУРИЗМ І НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ: ТОЧКИ ДОТИКУ
Національний університет «Львівська політехніка»

Tourism development has an impact on the ecological environment. In order to not suspend the development of tourism and not destroy nature, should be developed of nature-oriented tourism and recreation. When planning the use of the territory must provide places of thrifty mode of nature that precludes intensive forms of recreation.

Взаємовплив туризму і навколишнього середовища беззаперечний, оскільки існує прагнення людини до спілкування з природою. Туризм може впливати на середовище як позитивно, так і негативно, а саме навколишнє середовище може впливати на розвиток туризму.

Фоменко Н.В. називає навколишнє середовище «сировиною» для туризму, тому необхідно обмежити споживання ресурсів навколишнього середовища і забезпечити його цілісність.

Розрізняють багато різних видів туризму і рекреації, і всі вони, в тому чи іншій мірі, впливають на навколишнє середовище. Найбільш лояльним до природи вважається екологічний туризм, який передбачає відпочинок, що не завдає значної шкоди довкіллю і передбачає заходи, скеровані на охорону природи, особливо в межах природоохоронних територій.

Природоорієнтований туризм можливо класифікувати відповідно до мети.

1. Науковий туризм. У ході наукових екотурів туристи беруть участь у різного роду дослідженнях природи, ведуть польові спостереження. Середовищем відпочинку виступають природоохоронні території: заповідники, заказники, національні парки, пам'ятки природи.

2. Тури історії природи. Це подорожі, пов'язані з пізнанням навколишньої природи і місцевої культури. Як правило, такі тури представляють собою сукупність навчальних, науково-популярних і тематичних екскурсій, пролягають по спеціально обладнаних екологічних стежках. Найчастіше вони також організуються по територіях заповідників і національних парків.

3. Пригодницький туризм. Даний вид об'єднує всі подорожі, пов'язані з активними способами пересування і відпочинку на природі, мають на меті отримання нових відчуттів, вражень, поліпшення фізичної форми тощо. Сюди відносяться такі види туризму, як альпінізм, скелелазіння, спелеотуризм, гірський і пішохідний туризм, водний, лижний і гірськолижний туризм, кінний туризм, парапланеризм і т.д. Багато з цих видів туризму вважаються екстремальними, оскільки пов'язані з великим ризиком.

Та слід визнати, що такі нейтральні, на перший погляд, рекреаційні заняття можуть значно впливати на біоценоз, оскільки можливе шумове забруднення, відбувається розлякування тварин, птахів, а, значить, порушення їх життєвих циклів та погіршення умов розмноження, витоптування рослин, механічне ушкодження деревостою та чагарників, що призводить до знищення схованок, нір та лігв тварин, птахів, комах, а тому викликає їх загибель або примушує змінювати місце мешкання. Окремим чинником є фактор забруднення навколишнього середовища великою кількістю сміття, яке залишають після себе рекреанти.

Для запобігання та зменшення обсягу витоптування території та нанесення їй екологічного збитку практикується визначення рекреаційної місткості туристичних маршрутів і бівуаків. При оцінці рекреаційної ролі навколишнього середовища враховується ступінь стійкості екосистеми до впливу рекреаційного навантаження. Необхідною є виховна робота серед туристів та рекреантів з метою забезпечення збереження унікальних рекреаційних природних комплексів. При комплексному плануванні території в обов'язковому порядку слід передбачати виділення в кожному планувальному регіоні недоторканих природних ділянок чи територій із щадним режимом природокористування, що виключає інтенсивні форми рекреації. Розвиток еколого-орієнтованого бізнесу може дозволити істотно змінити екологічну ситуацію, поліпшити охорону навколишнього середовища і використання природних ресурсів.